

У свіжому номері журналу

ДОВІДНИК СПЕЦІАЛІСТА З ОХОРОНИ ПРАЦІ

№11, листопад 2017

дізнайтеся:

Які помилки представників Держпраці під час інспекції вам на руку

Як присвоїти
працівнику
групу
з електробезпеки

Відшкодування
моральної шкоди,
завданої професійним
захворюванням

Нормативна база
з безпеки праці:
знайомимося
наново

«Навчання з охорони праці: організовуємо без проблем»

БЕЗОПЛАТНИЙ ВЕБІНАР ВІД ЖУРНАЛУ «ДОВІДНИК СПЕЦІАЛІСТА З ОХОРОНИ ПРАЦІ»

Лектор: **Леонід ШЕВЧУК**,
викладач охорони праці навчально-
курсowego комбінату «Професіонал-
Фаст», Фастів

ОБОВ'ЯЗОК НАВЧАТИ ПРАЦІВНИКІВ ІЗ ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ ЗАКРІПЛЕНИЙ У ЗУ «ПРО ОХОРОНУ ПРАЦІ»:

СТАТТЯ 14. ОБОВ'ЯЗКИ ПРАЦІВНИКА ЩОДО ДОДЕРЖАННЯ ВИМОГ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ З ОХОРОНИ ПРАЦІ

Працівник зобов'язаний:

...

знати і виконувати вимоги нормативно-правових актів з охорони праці, правила поведження з машинами, механізмами, устаткуванням та іншими засобами виробництва, користуватися засобами колективного та індивідуального захисту; ...

Працівник несе безпосередню відповідальність за порушення зазначених вимог.

та

СТАТТЯ 18. НАВЧАННЯ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Працівники під час прийняття на роботу і в процесі роботи **повинні проходити за рахунок роботодавця інструктаж, навчання з питань охорони праці**, з надання першої медичної допомоги потерпілим від нещасних випадків і правил поведінки у разі виникнення аварії.

Працівники, зайняті на роботах з підвищеною небезпекою або там, де є потреба у професійному доборі, повинні щороку проходити за рахунок роботодавця **спеціальне навчання і перевірку знань** відповідних нормативно-правових актів з охорони праці.

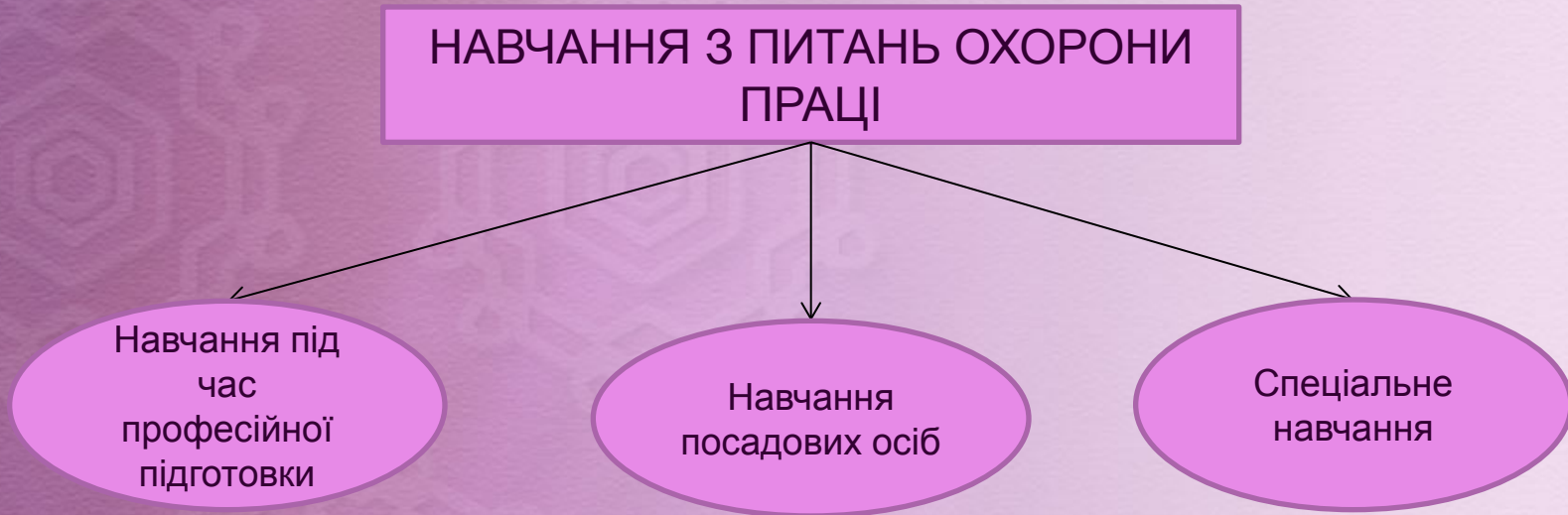
Перелік робіт з підвищеною небезпекою затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони праці.

Посадові особи, діяльність яких пов'язана з організацією безпечного ведення робіт, під час прийняття на роботу і періодично, один раз на три роки, проходять навчання, а також перевірку знань з питань охорони праці за участю профспілок.

ЗМІСТ НАВЧАННЯ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ

полягає у тому, щоб допустити до роботи:

- керівників, здатних організувати безпечне виконання робіт, та
- робітників, які би безпечно виконували роботи, експлуатували машини, механізми й устаткування.

регламентує

ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ

про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці

(НПАОП 0.00-4.12-05, затверджене наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці
від 26.01.2005 № 15)

ЗМІСТ

1. Загальні положення

2. Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання працівників на підприємстві

3. Організація навчання і перевірки знань з питань охорони праці на підприємстві

4. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці

5. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці посадових осіб

6. Організація проведення інструктажів з питань охорони праці

7. Стажування, дублювання і допуск працівників до роботи

Додаток 1 [Протокол](#) засідання комісії з перевірки знань з питань охорони праці

Додаток 2 [Посвідчення](#) про перевірку знань з питань охорони праці

Додаток 3 Перелік посад посадових осіб, які проходять навчання і перевірку знань з питань охорони праці

Додаток 4 Типові тематичний план та програма навчання з питань охорони праці посадових осіб

Додаток 5 Журнал реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці

Додаток 6 Журнал реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці

Зміни до Типового положення про навчання з питань охорони праці

вніс наказ Мінсоцполітики від 30.01.2017 № 140.

Вони набрали чинності 14.03.2017

- впорядковано термінологічну базу;
- змінено норму Типового положення про необхідність ознайомлювати працівників із положенням підприємства про навчання з питань охорони праці, а також планами-графіками проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці. Відтепер роботодавець зобов'язаний лише оприлюднювати відповідні нормативні акти з охорони праці, що діють в межах підприємства;
- виключена норма щодо обов'язкової участі представника Держпраці у складі комісій із питань охорони праці, які діють на підприємстві;
- роботодавець здобув право самостійно вирішувати, видавати посвідчення про перевірку знань з питань охорони праці на підприємстві чи ні. Однак, як і раніше, обов'язкова видача таких посвідчень тим, хто виконує роботи підвищеної небезпеки;
- виключена норма щодо обов'язкового проходження спеціального навчання (пожежно-технічний мінімум), оскільки це питання врегульоване Кодексом цивільного захисту України;
- навчання у інших суб'єктів господарювання можуть проходити всі посадові особи, відповідальні за охорону праці (додаток 3 до Типового положення), крім зазначених у пунктах 5.2 та 5.3 Перевіряє знання цієї категорії посадових осіб, які пройшли навчання в навчальних центрах, комісія відповідного територіального органу Держпраці за участю представників інших органів державного управління охороною праці або комісія, створена місцевим органом виконавчої влади за участю відповідних профспілок;
- встановлено механізм проведення дистанційної форми перевірки знань з питань охорони праці на підприємстві, а саме:

одистанційну перевірку знань здійснюють за умови:

озабезпечення візуальної аутентифікації того, хто проходить перевірку знань з питань охорони праці;

оособистій присутності членів комісії з перевірки знань з питань охорони праці.

одистанційна перевірка знань реалізується шляхом передачі відео—, аудіо—, графічної та текстової інформації у синхронному режимі.

Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання працівників на підприємстві

Зміст та обсяг предмета «Охорона праці» для підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників, які залучаються до виконання робіт підвищеної небезпеки, визначає типовий навчальний план і типова навчальна програма з предмета «Охорона праці». Їх затверджує МОН та погоджує Держпраці.

Теоретична частина предмета «Охорона праці» вивчається обсягом **не менше 30 годин**, а під час перепідготовки та підвищення кваліфікації — **не менше 15 годин**. Специфічні питання охорони праці для конкретних професій мають вивчатися в курсах спеціальних та загальнотехнічних дисциплін — з метою поєднання технологічної підготовки з підготовкою з охорони праці, а робочі навчальні програми цих дисциплін повинні включати відповідні питання безпеки праці.

Теоретична частина предмета «Охорона праці» під час професійної підготовки працівників для виконання робіт, які не належать до переліку робіт з підвищеною небезпекою, вивчається в обсязі **не менше 10 годин**, а під час перепідготовки та підвищення кваліфікації — **не менше 8 годин**.

Обсяг годин предмета «Охорона праці» не може зменшуватись під час розробки робочих навчальних планів і програм*.

**У навчальних закладах слід керуватися: Положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в закладах, установах, організаціях, підприємствах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України (затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 18.04.2006 № 304).*

Організація навчання і перевірки знань з питань охорони праці на підприємстві

На підприємствах на основі Типового положення, з урахуванням специфіки виробництва та вимог нормативно-правових актів з охорони праці:

- розробляються і затверджуються положення підприємств про навчання з питань охорони праці;
- формуються плани-графіки проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці, які мають бути оприлюднені роботодавцем.

Організацію навчання та перевірки знань з питань охорони праці працівників, у тому числі під час професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації на підприємстві здійснюють:

- працівники служби кадрів;
- інші спеціалісти, яким роботодавцем доручена організація цієї роботи.

Методи навчання

Навчання може проводитись :

- за традиційними методами (словесні, наочні, практичні, контрольні, самостійні методи);
- з використанням сучасних видів навчання — модульного, **дистанційного** тощо;
- з використанням технічних засобів навчання: аудіовізуальних, комп'ютерних навчально-контрольних систем, комп'ютерних тренажерів.

Склад комісії з перевірки знань підприємства

Голова комісії — керівник підприємства або його заступник, до службових обов'язків яких входить організація роботи з охорони праці. (за потреби створення комісій в окремих структурних підрозділах їх очолюють керівник відповідного підрозділу чи його заступник).

Члени комісії :

- спеціалісти служби охорони праці,
- представники юридичної, виробничих, технічних служб,
- представник профспілки або уповноважена найманими працівниками особа з питань охорони праці.

Форми перевірки знань з питань охорони праці працівників:

1. Тестування.
2. Залік або іспит.

Тестування проводить комісія за допомогою технічних засобів (автоекзаменатори, модульні тести тощо),

Залік або іспит — за екзаменаційними білетами у вигляді усного або письмового опитування.

Тестування, залік або іспит можуть проводитися у формі **дистанційної перевірки знань**.

Умови дистанційної перевірки знань:

- забезпечення візуальної аутентифікації того, хто проходить перевірку знань з питань охорони праці;
- особиста присутність членів комісії з перевірки знань з питань охорони праці.

Спеціальне навчання

Спеціальне навчання та перевірку знань проходять посадові особи та інші працівники зайняті на роботах відповідно до:

Переліку робіт з підвищеною небезпекою (затверджений наказом Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 № 15 та зареєстрованому в Міністерстві юстиції України від 15.02.2005 № 232/10512);

Переліку робіт, де є потреба у професійному доборі (затвердженому наказом МОЗ та Держнаглядохоронпраці України від 23.09.94 № 263/121 і зареєстрованому Міністерством юстиції України 25.01.95 з № 18/554).

Спеціальне навчання може проводитись:

- безпосередньо на підприємстві;
- навчальним центром.

! Спеціальне навчання з питань охорони праці проводить роботодавець на підприємстві за навчальними планами та програмами, які затверджують наказом (розпорядженням) роботодавця.

Інструктажі з питань охорони праці

За характером і часом проведення інструктажі з питань охорони праці поділяють на:

- вступний,
- первинний,
- повторний,
- позаплановий,
- цільовий.

Вступний інструктаж

Хто проводить:

спеціаліст служби охорони праці або

інший фахівець відповідно до наказу (розпорядження) роботодавця, який в установленому Типовим положенням порядку пройшов навчання і перевірку знань з питань охорони праці.

Із ким проводять:

- з усіма працівниками, які приймаються на постійну або тимчасову роботу, незалежно від їх освіти, стажу роботи та посади;
- з працівниками інших організацій, які прибули на підприємство і беруть безпосередню участь у виробничому процесі або виконують інші роботи для підприємства;
- з учнями та студентами, які прибули на підприємство для проходження трудового або професійного навчання;
- з екскурсантами у разі екскурсії на підприємство.

Місце проведення:

кабінет охорони праці або приміщення, що спеціально для цього обладнано.

Обсяг і зміст:

Програма та тривалість інструктажу затверджується роботодавцем.

Для проведення інструктажу необхідно мати:

журнал реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці;

програму, розроблену службою охорони праці з урахуванням особливостей виробництва та тривалість інструктажу, затверджені роботодавцем.

Перевірка знань за результатами проведення вступного інструктажу не проводиться.

Інструктажі на робочому місці (первинний, повторний, позаплановий, цільовий)

Хто проводить:

безпосередній керівник робіт (начальник структурного підрозділу, майстер) або фізична особа, яка використовує найману працю.

Первинний інструктаж

З ким проводять:

- з працівником

новоприйнятим (постійно чи тимчасово) на підприємство або до фізичної особи, яка використовує найману працю; який переводиться з одного структурного підрозділу підприємства до іншого; який виконуватиме нову для нього роботу;

відрядженим з іншого підприємства, який бере безпосередню участь у виробничому процесі на підприємстві.

- з учнями, курсантами, слухачами та студентами навчальних закладів

до початку трудового або професійного навчання;

перед виконанням кожного навчального завдання, пов'язаного з використанням різних механізмів, інструментів, матеріалів тощо.

Як проводять:

проводиться індивідуально або з групою осіб одного фаху за діючими на підприємстві інструкціями з охорони праці відповідно до виконуваних робіт.

Місце проведення:

Безпосередньо на робочому місці.

Для проведення інструктажу необхідно мати:

- журнал реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці;
- інструкції з охорони праці за професіями та видами робіт;
- перелік питань первинного інструктажу.

Повторний інструктаж

Як проводиться:

індивідуально з окремим працівником або групою працівників, які виконують однотипні роботи

Місце проведення:

Безпосередньо на робочому місці.

Терміни проведення не рідше:

на роботах підвищеної небезпеки — 1 раз на 3 місяці;

для решти робіт — 1 раз на 6 місяців.

Терміни проведення визначаються нормативно правовими актами з охорони праці, які діють у галузі, або роботодавцем (фізичною особою, яка використовує найману працю) з урахуванням конкретних умов праці.

під час проведення трудового і професійного навчання при порушеннях ними вимог нормативно — правових актів з охорони праці, що можуть призвести або призвели до травм, аварій, пожеж тощо.

Обсяг і зміст:

Повторний інструктаж проводиться за обсягом і змістом переліку питань первинного інструктажу.

Хто може бути звільнений від повторного інструктажу:

працівники, участь у виробничому процесі яких не пов'язана з безпосереднім обслуговуванням об'єктів, машин, механізмів, устаткування; застосуванням приладів та інструментів, збереженням або переробкою сировини, матеріалів тощо.

Перелік професій та посад працівників, які звільняються від повторного інструктажу, затверджується роботодавцем.

Позаплановий інструктаж

У яких випадках проводять:

- *з працівниками*

при введенні в дію нових або переглянутих нормативно-правових актів з охорони праці, а також при внесенні змін та доповнень до них;

при зміні технологічного процесу, заміні або модернізації устаткування, приладів та інструментів, вихідної сировини, матеріалів та інших факторів, що впливають на стан охорони праці;

при порушеннях працівниками вимог нормативно-правових актів з охорони праці, що призвели до травм, аварій, пожеж тощо;

при перерві в роботі виконавця робіт більш ніж на 30 календарних днів — для робіт підвищеної небезпеки, а для решти робіт — понад 60 днів.

- *з учнями, студентами, курсантами, слухачами*

під час проведення трудового і професійного навчання при порушеннях ними вимог нормативно — правових актів з охорони праці, що можуть призвести або призвели до травм, аварій, пожеж тощо.

Як проводять:

індивідуально з окремим працівником або з групою працівників одного фаху.

Місце проведення:

на робочому місці або в кабінеті охорони праці.

Обсяг і зміст:

визначаються в кожному окремому випадку залежно від причин і обставин, що спричинили потребу його проведення.

Цільовий інструктаж

У яких випадках проводять:

- при ліквідації аварії або стихійного лиха;
- при проведенні робіт, на які відповідно до законодавства оформлюються наряд-допуск, наказ або розпорядження.

Як проводять:

індивідуально з окремим працівником або з групою працівників.

Місце проведення:

типовим положенням не визначено.

Обсяг і зміст:

визначаються залежно від виду робіт, що виконуватимуться.

Первинний, повторний, позаплановий і цільовий інструктажі завершуються перевіркою знань.

Способи перевірки знань:

- усне опитування;
- за допомогою технічних засобів;
- перевірка набутих навичок безпечних методів праці.

Перевірку знань здійснює особа, яка проводила інструктаж.

Стажування, дублювання і допуск до роботи

Тривалість:

- **стажування** — не менше 2-15 змін; або
- **дублювання** — не менше шести змін.

Тривалість стажування (дублювання) залежить від стажу і характеру роботи, а також від кваліфікації працівника.

Місце проведення:

робочі місця свого або іншого подібного за технологією підприємства.

Завдання:

- закріпити знання щодо правил безпечної експлуатації технологічного обладнання, технологічних і посадових інструкцій та інструкцій з охорони праці;
- оволодіти навичками орієнтування у виробничих ситуаціях у нормальних і аварійних умовах;
- засвоїти в конкретних умовах технологічні процеси і обладнання та методи безаварійного керування ними з метою забезпечення вимог безпеки праці.

Документи з питань з організації навчання з охорони праці

Накази:

- Наказ про затвердження Положення про навчання і перевірку знань з питань охорони праці на підприємстві (п. 3.2 — тут і далі вказані підпункти Типового положення)
- Наказ про створення комісії з перевірки знань з питань охорони праці підприємства (у разі потреби — в окремих структурних підрозділах; п. 3.10)
- Наказ про проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці на підприємстві
- Накази про допуск до стажування (дублювання; п. 7.3)
- Накази про звільнення від проходження стажування (дублювання; п. 7.5)
- Накази (розпорядження) роботодавця (або керівника структурного підрозділу) про допуск до самостійної роботи (п. 7.9)
- Накази про затвердження інструкцій з охорони праці підприємства

Положення:

- Положення про навчання і перевірку знань з питань охорони праці підприємства (п. 3.2)

Переліки:

- Перелік посадових осіб, які проходять навчання і перевірку знань з питань охорони праці на підприємстві (п. 5.1)
- Перелік посадових осіб, які проходять навчання з питань охорони праці у спеціалізованих навчальних закладах (п. 5.2, 5.3)
- Перелік посад і професій працівників, які проходять спеціальне навчання і щорічну перевірку знань з питань охорони праці (для працівників, які залучаються до виконання робіт підвищеної небезпеки; п. 4.1)
- Перелік робіт із підвищеною небезпекою (для проведення яких потрібне спеціальне навчання і щорічна перевірка знань; п. 4.1)
- Перелік професій, де є потреба у професійному доборі (для проведення яких потрібне спеціальне навчання і щорічна перевірка знань; п. 4.1)
- Перелік посад і професій працівників, які проходять стажування (дублювання; п. 7.4)
- Перелік посад і професій працівників, яких звільнено від повторного інструктажу (п. 6.11)
- Перелік питань для перевірки знань з питань охорони праці для посадових осіб (п. 3.12, 5.5, 5.6)
- Перелік питань для перевірки знань з питань охорони праці для осіб, яких залучають до виконання робіт підвищеної небезпеки (п. 3.12)
- Перелік інструкцій з охорони праці, що діють на підприємстві (а також переліки інструкцій з охорони праці для кожного структурного підрозділу)

Документи з питань з організації навчання з охорони праці (продовження)

Плани і програми:

- Тематичний план і програма навчання з питань охорони праці для посадових осіб (п. 5.1)
- Навчальні плани і програми спеціального навчання з питань охорони праці (для осіб, яких залучають до виконання робіт підвищеної небезпеки, з урахуванням конкретних видів робіт, виробничих умов, функціональних обов'язків працівників; п. 4.3)
- Програма та тривалість вступного інструктажу з питань охорони праці (п. 6.3)
- Перелік питань первинного інструктажу (п.6.5)
- Плани-графіки проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (п. 3.2)
- Програми стажування (дублювання) для конкретних професій (п. 7.6)

Журнали:

- Журнал реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці (п. 6.3)
- Журнали реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці (п. 6.10)
- Журнал реєстрації інструкцій з охорони праці на підприємстві
- Журнал обліку видачі інструкцій з охорони праці на підприємстві
- Журнали обліку навчання з питань охорони праці

Інструкції з охорони праці:

- Інструкції з охорони праці за професіями та видами робіт (для проведення інструктажів на робочому місці; п. 6.4, 6.5, 6.7)

Протоколи:

- Протоколи засідання комісії з перевірки знань з питань охорони праці (п. 3.14)

Білет:

- Екзаменаційні білети для перевірки знань з питань охорони праці для посадових осіб (п. 3.12)
- Екзаменаційні білети для перевірки знань з питань охорони праці для осіб, яких залучають до виконання робіт підвищеної небезпеки (п. 3.12)

Бланки:

- Бланки посвідчень про перевірку знань з питань охорони праці (п. 3.13)

АЛГОРИТМ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ

КРОК 1: Розробляємо положення про навчання з охорони праці

КРОК 2: Актуалізуємо вже наявні документи з охорони праці

КРОК 3: Призначаємо осіб, які проводитимуть навчання

КРОК 4: Організовуємо роботу Комісії з перевірки знань із питань охорони праці

КРОК 5: Налагоджуємо облік навчальної роботи з питань охорони праці

Статті з теми у «Довіднику спеціаліста з охорони праці»

1. Як організувати навчання з охорони праці на вашому підприємстві у 2017 році: <http://esop.mcfr.ua/article.aspx?aid=527180>
2. Що змінилося у порядку навчання з питань охорони праці: <http://esop.mcfr.ua/article.aspx?aid=559742>
3. Склад комісії з перевірки знань НПАОП на підприємстві та навчання членів комісії: <http://esop.mcfr.ua/article.aspx?aid=559894>

Більше — на esop.mcfr.ua

ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ!